

**LIETUVOS BANKO
FINANSŲ RINKOS PRIEŽIŪROS TARNYBOS
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO

2020 m. lapkričio 18 d. Nr. V 2020/(34.70.E-3403)-429-17
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2020 m. birželio 15 d. įvyko eismo įvykis, kurio metu buvo apgadintas pareiškėjui priklausantis automobilis (*duomenys neskelbiami*) (toliau – įvykis). 2020 m. birželio 26 d. pareiškėjas kreipėsi į draudiką, apdraudusį eismo įvykio kaltininko civilinę atsakomybę privalomuoju transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu, prašydamas išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią automobiliui padarytą žalą. Tą pačią dieną draudikas pareiškėjui pateikė sąrašą servisų, kuriuose gali būti atlikta automobilio apžiūra. 2020 m. liepos 2 d. buvo atlikta automobilio apžiūra ir surašytas transporto priemonės techninės apžiūros aktas.

2020 m. liepos 8 d. draudikas sudarė remonto sąmatą, pagal ją apskaičiavo atlygintinos žalos sumą (808,29 Eur). 2020 m. liepos 20 d. pareiškėjas draudikui pateikė 2020 m. liepos 10 d. UAB „Kauno nepriklausomų autoekspertų biuras“ parengtą Autotransporto priemonės vertinimo ataskaitą Nr. (*duomenys neskelbiami*) (toliau – Vertinimo ataskaita), pagal kurią automobilio remonto kaina – 1 525,20 Eur (be PVM). 2020 m. liepos 24 d. draudikas pareiškėją informavo, kad kreipėsi į tris automobilių remonto servisus, prašydamas pateikti automobilio remonto komercinius pasiūlymus. Pagal gautas iš servisų automobilio remonto sąmatas (jų sumų vidurkį) draudikas patikslino mokėtinos draudimo išmokos sumą – 1 130,86 Eur. Nesutikdamas su apskaičiuota draudimo išmoka, pareiškėjas pateikė pretenziją draudikui, tačiau draudikas jos netenkino.

Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjas nurodė, kad draudikas nepagrįstai atsisakė išmokėti išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą, ir atlyginti jos rengimo išlaidas. Į turto vertintoją pareiškėjas buvo priverstas kreiptis, nes nesutiko su niekaip objektyviai nepagrįsta draudiko apskaičiuota draudimo išmoka. Draudimo išmoka apskaičiuota faktiškai neapžiūrėjus automobilio – to nepadarė nė vienas iš draudiko pasitelktų remonto sąmatas sudariusių servisų. Dėl minėtos priežasties servisai negalėjo tiksliai įvertinti visų automobilio apgadinių. Kita vertus, draudiko pasitelkti servisai, į kuriuos kreipėsi pareiškėjas, nurodė, kad komercinį pasiūlymą dėl automobilio remonto gali pateikti tik apžiūrėję automobilį. Realiai neapžiūrėję automobilio, servisai pateikė tik preliminarines remonto sąmatas, kurias draudikas, elgdamasis nesąžiningai, pareiškėjui pateikė kaip realius servisų komercinius pasiūlymus.

Pareiškėjas pažymėjo, kad žalos dydis tinkamai gali būti nustatytas tik pagal po automobilio apžiūros parengtus komercinius pasiūlymus už tam tikrą konkrečią sumą suremontuoti automobilį, o remonto sąmatos, sudarytos neapžiūrėjus automobilio, tėra beverčiai apytiksliai skaičiavimai. Pareiškėjas nurodė, kad negali naudotis automobiliu, kol draudikas delsia priimti sąžiningą sprendimą atlyginti žalą.

Pareiškėjo teigimu, vertintojas yra vienintelis asmuo, tiesiogiai apžiūrėjęs automobilį, nustatęs visus pažeidimus ir jiems pašalinti reikalingą pinigų sumą. Vertinimo ataskaita – vienintelis konkretus, tikslus ir nešališkas žalos apskaičiavimo dokumentas. Vis dėlto, gavęs Vertinimo ataskaitą, draudikas tik minimaliai padidino siūlomą išmokėti draudimo išmoką. Pareiškėjas prašė rekomenduoti draudikui išmokėti pareiškėjui 1 745,20 Eur draudimo išmoką (1 525,20 Eur automobilio remonto išlaidos ir 220 Eur – vertinimo išlaidos).

Pateiktame atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi draudikas nurodė žalos bylą

administravęs pagal Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPDĮ) bei Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) nuostatas.

Kadangi pareiškėjas nepateikė duomenų, kokios buvo realiai patirtos remonto išlaidos, draudikas, naudodamas „Audatex“ programa, parengė automobilio remonto sąmatą (kurios suma – 808,29 Eur). Ši sąmata buvo sudaryta draudiko atstovui tiesiogiai apžiūrėjus automobilį, įvertinus visus matomus jo sugadinimus (automobilio neardant). Pareiškėjas pretenzijų dėl apžiūros kokybės nereiškė, pasirašė apžiūros aktą, kuriame, be kita ko, nurodyta ir tai, kad galimi paslėpti defektai, kurie gali paaiškėti remonto metu, apie juos privaloma pranešti draudikui, kad šis galėtų įsitikinti jų buvimu ir įvertinti nuostolio dydį. Pareiškėjas, neinformavęs draudiko apie pastebėtus ar įtariamus defektus ir su juo nesitaręs, kreipėsi į nepriklausomus turto vertintojus, kad būtų įvertinti automobilio sugadinimai. Išardę automobilį, turto vertintojai nustatė išorinės apžiūros metu nematomų sugadinimų. Įvertinęs papildomą informaciją, draudikas pripažino naujai paaiškėjusius defektus ir įtraukė juos į atlyginamų nuostolių sumą. Draudikas pažymėjo, kad minėtiems defektams nustatyti samdyti turto vertintojo būtinybės nebuvo – defektai būtų buvę nustatyti įprastu būdu, automobilį remontuojant. Jeigu draudikas būtų buvęs informuotas apie paaiškėjusius defektus, būtų pats juos apžiūrėjęs ir įvertinęs.

Susipažinęs su Vertinimo ataskaita, draudikas nustatė, kad joje nurodytos detalių ir darbų kainos yra didesnės negu vidutinės, esančios Lietuvos rinkoje. Pagal galiojantį reglamentavimą atlyginama vidutinė, o ne didžiausia remonto darbų kaina (Taisyklių 15 p.). Pavyzdžiui, Vertinimo ataskaitoje nurodyti valandiniai darbų įkainiai, siekiantys net 30,13 Eur, nors rinkoje vyraujantys vidutiniai įkainiai yra 24–27 Eur (šis įkainis nustatytas pagal realiai veikiančių remonto įmonių duomenis). Nepriklausomų turto vertintojų nurodytos transporto priemonės remonto ir dalių kainos yra tik teorinio pobūdžio, neparemtos jokiais rinkos kainas patvirtinančiais dokumentais. Atsižvelgdamas į tai ir siekdamas nustatyti vidutinius automobilio remonto įkainius, draudikas nusprendė atlikti rinkos tyrimą ir kreipėsi į tris Lietuvoje veikiančius autoservisus (Taisyklių 13 punktą¹). Draudikas nurodė, kad ir teismų praktikoje laikomasi nuostatos, kad „būtent įmonės, kurios teikia automobilių remonto paslaugas ir kurių tai yra kasdienis darbas, gali pateikti pakankamai objektyvų paskaičiavimą dėl automobilio remonto sąnaudų, todėl abejoti jų pateiktomis remonto sąmatomis nėra pagrindo (Kauno apygardos teismo 2020 m. vasario 6 d. nutartis civ. byloje Nr. e2A-131-230/2020, Kauno apygardos teismo 2019 m. kovo 26 d. nutartis civ. byloje Nr. e2A-691-924/2019).

Draudikas gavo trijų servisų automobilio remonto pasiūlymus: UAB „Matsuda“ – 1 241,77 Eur be PVM, UAB „Meistritas“ – 1 215,94 Eur be PVM², UAB „Inchape motors“ – 1 224,23 Eur be PVM, pasiūlymų vidurkis – 1 227,31 Eur be PVM. Būtent tokio dydžio galutinę draudimo išmoką draudikas nutarė išmokėti už pareiškėjo automobiliui padarytą žalą. Draudikas nurodė, kad minėta draudimo išmoka vis dar nebuvo išmokėta, nes pareiškėjas atsisako pateikti savo atsiskaitomąją sąskaitą (draudikas pareiškėjo ją prašė pateikti ne kartą – 2020 m. rugpjūčio 22 d. ir 2020 m. rugsėjo 21 d. pranešimais).

Draudikas nesutiko su pareiškėjo interpretacija, kad remonto sąmatos negali būti laikomos pasiūlymais realiai suremontuoti automobilį. Panašius atvejus jau yra vertinę ir Lietuvos teismai, jie išaiškino, kad „pateikdamos automobilio remonto sąmatas, kiekviena įmonė už nurodytą kainą įsipareigojo automobilį suremontuoti, taigi tokios būtinos remonto išlaidos laikytinos realiomis. Toks draudimo išmokos apskaičiavimo būdas ir pagal suformuotą teismų praktiką laikomas teisingu ir sąžiningu“ (Kauno apygardos teismo 2020 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-131-230/2020). Taigi, pagal teismų praktiką, autoservisų pateiktos automobilių remonto sąmatos laikomos komerciniais pasiūlymais. Be to, iš pareiškėjo pateikto susirašinėjimo su autoservisais matyti, kad, pareiškėjui paprašius atsiųsti jo automobilio remonto komercinį pasiūlymą, servिसai pateikė remonto sąmatas, nurodydami „remonto sąmatą pridedu“, „remonto darbus atliekame pagal sąmatą“, „remonto kaina nurodyta sąmatoje“. Pareiškėjui pakartotinai pasiteiravus dėl komercinio pasiūlymo, buvo atsakyta: „Komercinis pasiūlymas, manau, tas pats kaip ir remonto sąmata.“ Taigi, tiek

¹ Draudimo išmoka gali būti apskaičiuota atsižvelgus į įmonių, turinčių teisę remontuoti tokį turta, išvadas.

² Draudiko teigimu, į pirmąją šio serviso remonto sąmatą, siųstą pareiškėjui, per klaidą nebuvo įtrauktas automobilio kairės pusės žibinto remontas ir keičiama „buferio laidų pynė“ (pradinės sąmatos suma – 926,58 Eur). Draudikas pateikė patikslintą remonto sąmatą, kurioje nustatytas remonto mastas atitinka nustatytą Vertintojų ataskaitoje. Būtent vertinant šią sąmatą ir būtų mokama draudimo išmoka.

remonto įmonių praktikoje, tiek vertinant komercinius servisų pasiūlymus teisminėse bylose servisų pateikiamos remonto sąmatos ir yra komerciniai pasiūlymai, pagal kuriuos šie servisai įsipareigoja suremontuoti automobilį už sąmatoje nustatytą kainą. Galiausiai, siekdamas išsklaidyti pareiškėjui kylančias abejones, draudikas kreipėsi į remonto sąmatas pateikusius servisus, šie dar kartą raštu patvirtino, jog sutinka priimti ir suremontuoti pareiškėjo automobilį už sąmatose nurodytas kainas (jei nebūtų nustatyta kitų papildomų defektų).

Draudikas nurodė, kad jam nėra aišku ir tai, kodėl Vertinimo ataskaitoje pateikta sąmata (ne komercinis pasiūlymas), pareiškėjo nuomone, yra tinkama, o remonto įmonių pateiktos sąmatos – ne. Draudikas kritikavo pareiškėjo argumentą, kad neva autoservisai neteisingai apskaičiavo remonto sąnaudas, nes neatliko automobilio apžiūros. Draudikas atkreipė dėmesį, kad ginčo dėl darbų masto nėra, ginčo dalyką sudaro būtent darbų kaina. Draudikas, kreipdamasis dėl komercinių pasiūlymų, įtraukė visus paslėptus defektus, kurie buvo nustatyti išardžius automobilį ir negalėjo būti pastebėti per pirmąją draudiko apžiūrą. Būtent dėl šios priežasties apžiūros akte, kurį pasirašė pareiškėjas, yra įspėjimas dėl paslėptų defektų nustatymo. Apygardos teismas, nagrinėdamas panašią bylą, yra konstatavęs: „Be to, nagrinėjamu atveju, atsakovė atsižvelgė į apeliančės vertinimo ataskaitoje nurodytus (pastebėtus), nuotraukose nematomus, automobilio pažeidimus ir paprašė automobilių remonto paslaugas teikiančių įmonių apskaičiuoti remonto sąmatas atsižvelgiant į nematomus pažeidimus“, dėl to priėmė draudimo bendrovei palankų sprendimą ir vadovavosi būtent autoservisų pasiūlytomis rinkos kainomis (Kauno apygardos teismo 2019 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-352-601/2019). Šiuo atveju, kai remonto mastas (darbai ir detalės) servisų pasiūlymuose yra toks pats, kaip ir Vertinimo ataskaitoje, o skiriasi tik darbų ir detalių kainos, turėtų būti vadovaujama draudiko gautais servisų pasiūlymais (atliktu rinkos tyrimu), nustatant, kokie yra vidutiniai automobilio remonto įkainiai. Juo labiau kad teismų praktikoje yra pabrėžiama ir tai, kad „aplinkybė, jog sąmata parengta pagal nuotraukas, neapžiūrėjus transporto priemonės, nelemia pačios sąmatos ydingumo; <...> tokia draudiko praktika negali būti pripažinta savaime neleistina; <...> aplinkybė, kad asmuo apskaičiavęs remonto išlaidas, neturi vertintojo statuso, savaime nepatvirtina, kad toks asmuo neturi reikiamos kvalifikacijos remonto išlaidoms apskaičiuoti“ (Vilniaus apygardos teismo 2016 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1706-585/2016.). Taigi, pareiškėjo argumentas, kad automobilį privalu tiesiogiai apžiūrėti, yra teisiškai nereikšmingas.

Taip pat draudikas nurodė, kad automobilio apžiūros akte buvo užfiksuota, jog automobilio priekinis buferis yra pažeistas per kelis eismo įvykius. Nepaisydamas to, siekdamas taikiai išspręsti šį ginčą, draudikas nemažino draudimo išmokos dėl prieš tai buvusio įvykio padarinių ir priėmė pareiškėjui palankesnę sprendimą.

Draudiko teigimu, Vertinimo ataskaita neturi didesnės įrodomosios galios ir vertintina kartu su kitais byloje esančiais įrodymais. Pareiškėjas nepateikė jokių kitų objektyvių įrodymų, patvirtinančių, kad servisų sąmatose yra parinktos netinkamos detalės, o apskaičiuotos būtinosios remonto išlaidos nėra pakankamos, kad draudžiamojo įvykio metu sugadinto turto vertė būtų atkurta į buvusią iki draudžiamojo įvykio.

Draudikas atkreipė dėmesį į aplinkybę, kad servisų pateiktos sąmatos yra panašaus dydžio, tai papildomai patvirtina, kad pagal servisų pasiūlymus nustatomas realus, Lietuvos rinkoje vyraujantis detalių ir darbų kainų vidurkis. Taigi, draudiko vertinimu, atlygintinos žalos dydis buvo nustatytas teisingai, atsižvelgus į visas pareiškėjo pastabas ir tinkamai nustačius būtinuosius (vidutinius) remonto įkainius. Draudiko pasirinktas žalos dydžio nustatymo būdas atitinka teismų praktiką: „Atsakovas visiškai pagrįstai, gavęs iš automobilių remonto paslaugas teikiančių įmonių remonto sąmatas, pasirinko šių išlaidų vidurkį (nustatė vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius), nustatydamas būtinųjų remonto išlaidų dydį draudimo išmokai išmokėti. Toks būtinųjų remonto išlaidų dydžio apskaičiavimas teisminėje praktikoje pripažįstamas tinkamu“ (Kauno apygardos teismo 2019m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-352-601/2019).

Pasisakydamas dėl vertinimo išlaidų, draudikas nurodė, kad draudimo išmoką apskaičiavo pagal autoservisų pasiūlymų vidurkį, o Vertinimo ataskaita nebuvo pagrindinis duomuo žalos dydžiui nustatyti. Gavęs pareiškėjo pranešimą apie automobiliui padarytą žalą, draudikas tą pačią dieną pasiūlė pareiškėjui patogias vietas (partnerių servisus) jo apžiūrai. Pareiškėjui patogiu laiku automobilis buvo realiai apžiūrėtas, padarytos sugadinimų nuotraukos. Draudikas atsižvelgė į visas pareiškėjo pastabas, pateikė išsamius atsakymus dėl žalos apskaičiavimo. Draudiko nuomone, į turto vertintojus pareiškėjas kreipėsi draudikui dar

nepriėmus galutinio sprendimo dėl draudimo išmokos dydžio. Pareiškėjui pateikus įrodymus, kad yra nematomų automobilio sugadinimų, draudikas būtų į tai atsižvelgęs ir įtraukęs naujus pažeidimus, taip ir buvo padaryta šiuo atveju. Tiek atsakydamas į pareiškėjo keliamus klausimus, tiek atlikdamas rinkos tyrimą, draudikas veikė operatyviai, bendradarbiavo su pareiškėju, labiausiai delsė pats pareiškėjas, draudikui nenurodydamas aktualios atsiskaitomosios sąskaitos, į kurią draudikas turėtų pervesti neginčijamą draudimo išmokos sumą. Draudikui išmokėjus nurodytą draudimo išmoką, pareiškėjas galėtų suremontuoti savo transporto priemonę bet kuriame draudiko nurodytame autoservise, todėl nesuprantami pareiškėjo argumentai, kad yra švaistomas jo laikas, pareiškėjas negali naudotis automobiliu. Nepaisydamas nurodytų aplinkybių, siekdamas taikiai užbaigti ginčą, draudikas sutiko atlyginti pusę vertinimo išlaidų. Tai yra išimtinis draudiko sprendimas, o likusią reikalavimų dalį draudikas prašė atmesti.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą, Lietuvos bankas vertina pateiktus įrodymus ir tuo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios per įvykį automobiliui padarytų sugadinimų remonto išlaidas, ir reikalavimo atlyginti visas pareiškėjo patirtas turto vertintojo samdymo išlaidas pagrįstumo.

Dėl draudiko nustatytos draudimo išmokos, atlyginančios per įvykį pareiškėjo automobiliui padarytų sugadinimų remonto išlaidas, dydžio pagrįstumo

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (TPVCAPDĮ) 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Minėta žalos dydžio nustatymo taisyklė detalizuota Taisyklių 13 punkte: nukentėjusio trečiojo asmens turtui (transporto priemonei ar kitam kilnojamajam ar nekilnojamajam turtui) padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, vadovaudamasis atsakingo draudiko įgaliotų asmenų (ekspertų) ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ar išvadomis, įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgdamas į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus arba remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus.

Vadovaujantis Taisyklių 15 punktu, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos turto remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Būtinas remonto išlaidas sudaro remonto ir dažymo darbų, keičiamų dalių (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo) bei dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtinos remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais.

Kartu pažymėtina tai, kad, apskaičiuodamas draudimo išmoką, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo. Žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad, vadovaujantis kasacinio teismo praktika, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia

įrodinėti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018).

Kaip minėta, pareiškėjas prašo rekomenduoti draudikui išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą, kurioje nurodyta, kad automobilio atkūrimo išlaidos be PVM sudaro 1 525,20 Eur. Draudikas savo ruožtu nurodė atlikęs rinkos tyrimą, gavęs trijų autoservisų pasiūlymus (UAB „Matsuda“ -1 241,77 Eur be PVM, UAB „Meistritas“ – 1 215,94 Eur be PVM³, UAB „Inchape motors“ – 1 224,23 Eur be PVM) ir priėmęs sprendimą išmokėti pasiūlymų vidurkį atitinkančią draudimo išmoką (galutinė suma – 1 227,31 Eur).

Atsižvelgiant į aktualias teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad turto vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra ne vienintelis, bet vienas iš žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl tokio pobūdžio dokumentas turi būti vertinamas atsižvelgiant į visų turimų, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų, įrodymų visumą. Nei TPVCPADĮ, nei Taisyklėse nėra nustatytos draudiko pareigos vadovautis išimtinai nepriklausomų turto vertintojų parengtomis vertinimo ataskaitomis. Kartu darytina išvada, kad turto vertintojo išvados buvimas savaime nesuteikia pagrindo ją laikyti turinčia aukštesnę nei kiti nuostolių dydį pagrindžiantys dokumentai įrodomąją vertę. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos bankas kompleksiskai vertina visus ginčo šalių pateiktus įrodymus, susijusius su įvykio metu patirtą žalą atlyginančių nuostolių dydžiu.

Išanalizavus pateiktus duomenis, matyti, kad draudiko pagal remonto įmonių sąmatų vidurkį apskaičiuotos automobilio atkūrimo išlaidos nesiekia turto vertintojo nustatytų remonto išlaidų. Draudikas nurodė, kad galutinė jo apskaičiuota draudimo išmokos suma (1 227,31 Eur) nustatyta pagal trijų remonto įmonių sąmatas, kuriose įvertinti visi Vertinimo ataskaitoje užfiksuoti automobilio apgadinimai, t. y. nėra ginčo dėl remonto masto, o tik dėl jo kainos. Manytina, kad, pareiškėjui prašant išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą, ir ataskaitoje nurodytą remonto mastą laikant pakankamu, o draudikui (jo apklaustiems servisams) į tai atsižvelgus, nėra pagrindo sutikti su pareiškėjo argumentu, kad nustatant tikrąjį žalos dydį servisams buvo būtina tiesiogiai apžiūrėti automobilį. Šiuo atveju žalos dydis galėtų keistis tada, jeigu per apžiūrą būtų nustatyta naujų, vertintojo nepastebėtų apgadinimų, tačiau apie juos duomenų nebuvo pateikta.

Nors pareiškėjas teigia, kad servisų pateiktos sąmatos yra preliminarios ir kainos prasme (t. y. nepatvirtina servisų įsipareigojimo atlikti darbus už jose nurodytas kainas), tokią pareiškėjo nuomonę paneigia draudiko pateikti rašytiniai servisų patvirtinimai, kad servais atliktą remontą už sąmatose nurodytas kainas. Taigi, nėra pagrindo teigti, kad galutinės remonto sąmatos, kuriomis remdamasis draudikas nustatė galutinę draudimo išmokos sumą, yra nepatikimas šaltinis žalos dydžiui nustatyti.

Vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad automobilio remontui reikalingų detalių kaina, įvertinus nusidėvėjimą, yra 764,69 Eur (iki pagerinimų įvertinimo – 1 607,72 Eur). UAB „Matsuda“ nurodyta reikalingų detalių kaina, įvertinus nusidėvėjimą, – 658,79 Eur (iki pagerinimų įvertinimo – 1 439,42 Eur); UAB „Inchape Motors“ detalių kaina, įvertinus nusidėvėjimą – 673,86 Eur (iki pagerinimų įvertinimo – 2 147,92 Eur); UAB „Meistritas“ detalių kaina – 611,88 Eur.

Vertinimo ataskaitoje nurodoma remonto darbų (įskaitant dažymo darbus) kaina – 498,34 Eur (taikomas valandinis remonto darbų įkainis – 29,54 Eur be PVM; dažymo darbų valandinis įkainis – 30,13 Eur be PVM). Kaip matyti iš remonto įmonių sąmatų, tiek jų nurodomos darbų kainos, tiek jų įkainiai yra mažesni: UAB „Matsuda“ remonto darbų (su dažymo darbais) kaina – 368,73 Eur (valandinis remonto darbų įkainis – 24,5 Eur; dažymo darbų įkainis – 24,5 Eur); UAB „Inchape Motors“ darbų kaina (su dažymo darbais) – 319,95 Eur (valandinis remonto darbų įkainis – 27 Eur; dažymo darbų įkainis – 27 Eur); UAB „Meistritas“ darbų kaina (su dažymo darbais) – 375,85 Eur (darbų įkainis – 24 Eur; dažymo darbų įkainis – 24,5 Eur).

Taigi, lyginant draudiko pateiktas remonto sąmatas ir Vertintojo ataskaitą, matyti, kad Vertinimo ataskaitoje nurodytos tiek dalių, tiek darbų kainos (bei nurodyti darbų įkainiai) yra didesnės negu servisų remonto sąmatose. Draudiko pateiktais duomenimis, galutinė remonto išlaidų suma apskaičiuota atsižvelgus į pareiškėjo pasitelkto vertintojo nustatytą remonto darbų mastą. Nėra pateikta duomenų, kad šiuo atveju realiai veikiančių servisų sudarytose sąmatose numatyti atkūrimo darbai yra nepakankami ar netinkami, siekiant grąžinti

³ Draudikas nurodė, kad į šio serviso pirmąją remonto sąmatą per klaidą nebuvo įtrauktas automobilio kairės pusės žibinto remontas ir keičiama „buferio laidų pynė“. Pastebėjus klaidą, sąmata buvo patikslinta.

pareiškėją (jo automobilį) į iki įvykio buvusią padėtį. Taip pat nėra pagrindo abejoti automobilių remonto veiklą faktiškai vykdančių servisų nurodytų darbų kainų atitiktimi rinkoje esančioms kainoms. Taigi, byloje nėra duomenų, kurių pagrindu būtų galima pagrįstai teigti, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio atkuriamoji vertė labiau atitinka remonto kainą, apskaičiuotą pagal vidutinius darbų, dalių ir (ar) detalių įkainius, o draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos nepakanka per eismo įvykį atsiradusiems automobilio sugadinimams pašalinti.

Atsižvelgiant į CK 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą ir vadovaujantis CK 6.38 straipsnio 3 dalyje nustatyto prievolių vykdymo ekonomiškiausiu būdu principu, darytina išvada, kad draudiko apskaičiuotas galutinis žalos dydis yra pagrįstas objektyviais ir tinkamais įrodymais. Dėl šios priežasties darytina išvada, kad draudiko priimtas sprendimas pareiškėjui išmokėti galutinę 1 227,31 Eur draudimo išmoką, atlyginančią įvykio metu patirtą žalą, atitinka teisės aktuose įtvirtintas žalos nustatymo taisykles, o pareiškėjo reikalavimas apskaičiuoti draudimo išmoką pagal Vertinimo atskaitą yra nepagrįstas, todėl atmestinas.

Konstatuotų aplinkybių kontekste svarbu ir tai, kad nesivadovavimas Vertinimo ataskaita nereiškia, kad draudikas, pareiškėjui pateikus įrodymus, patvirtinančius, kad už draudiko apskaičiuotą draudimo išmoką faktiškai atliekant automobilio remontą nebuvo galima atkurti jam priklausančios transporto priemonės į iki įvykio buvusią būklę, neturėtų atlyginti ir pareiškėjo nuostolių, viršijančių minėtą draudimo išmoką.

Dėl nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjas Lietuvos banko taip pat prašė rekomenduoti draudikui atlyginti turto vertintojo samdymo išlaidas (220 Eur). Kaip minėta, draudikas pateiktame atsiliepime nurodė, kad nutaręs šį reikalavimą tenkinti iš dalies ir atlyginti pusę pareiškėjo patirtų vertinimo išlaidų, t. y. nebėra ginčo dėl pusės reikalaujamos atlyginti sumos.

Vadovaujantis CK 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperuotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pasamdyti turto vertintoją, kad jis nustatytų turtui padarytos žalos dydį, jeigu draudiko įgaliotas asmuo neatvyko apžiūrėti sugadinto turto per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą. Tokiu atveju atsakingas draudikas privalo atlyginti protingumo kriterijus atitinkančias nukentėjusio trečiojo asmens turėtas turto vertintojo samdymo išlaidas. Toje pačioje TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo.

Lietuvos banko nuomone, įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Vis dėlto, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju – per nustatytą terminą neapžiūrėjus sugadinto turto. Toks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatų aiškinimas tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ nustatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virstų esmine teisingo nuostolio nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę dėl tinkamo savo prievolių vykdymo. Todėl Lietuvos bankas mano, kad nepriklausomo vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlygintos tuomet, jei jas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką, taigi, pripažįsta, kad iš pradžių ją buvo apskaičiavęs neteisingai.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad turtui padarytos žalos dydį nustato

atsakingas draudikas. Tai reiškia, kad įstatyme būtent draudikui numatyta prievolė nustatyti padarytos žalos dydį. Kaip jau minėta, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis CK 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo ir užtikrinti, kad nukentėjusiam asmeniui žala būtų atlyginta teisingai. Todėl draudikas, profesionalus finansų rinkos dalyvis, savo prievolės turi vykdyti pagal profesinei veiklai taikomus reikalavimus ir administruodamas žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį. Lietuvos banko nuomone, tai, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, neturi jokios įtakos minėtai draudiko pareigai, t. y. neatleidžia draudiko nuo pareigos administruojant žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį.

Atsiliepime draudikas teigia vykdęs įstatymų nustatytus reikalavimus, todėl pareiškėjui nebuvo kilusi būtinybė kreiptis į nepriklausomą turto vertintoją. Vis dėlto iš ginčo šalių pateiktų duomenų matyti, kad draudikas po eismo įvykio sudarė sąmatą, kurioje nustatė, kad pareiškėjo nuostoliai dėl transporto priemonės apgadinimų siekia 808,29 Eur. Pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko apskaičiuota draudimo išmoka, kreipėsi į turto vertintoją ir pateikė draudikui Vertinimo ataskaitą. Pažymėtina, kad, gavęs Vertinimo ataskaitą, draudikas atliko rinkos tyrimą ir nustatė, kad pareiškėjo eismo įvykio metu patirto nuostolio dydis yra 1 130,86 Eur. Vėliau draudikas pastebėjo, kad į UAB „Meistritas“ sąmatą per klaidą nebuvo įtrauktas kairiojo žibinto remontas ir „buferio laidų pynė“, todėl ši sąmata buvo patikslinta ir galutinė draudimo išmokos suma padidinta iki 1 227,31 Eur.

Taigi, draudikui gavus Vertinimo ataskaitą, draudimo išmoka buvo padidinta, palyginti su pirmą kartą apskaičiuota. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad pirmiau apskaičiuotos draudimo išmokos dydis yra susijęs būtent su teisingu nuostolio atlyginimu, nes pareiškėjas, nesutikęs su apskaičiuotos išmokos dydžiu, pateikė draudikui Vertinimo ataskaitą ir tik tada draudikas kreipėsi į 3 servigus ir mokėtiną draudimo išmoką apskaičiavo vadovaudamasis pateiktų remonto sąmatų vidurkiu. Taigi, darytina išvada, kad, atsižvelgęs į Vertinimo ataskaitą ir perskaičiavęs draudimo išmoką, draudikas pripažino, kad iš pradžių nuostolį apskaičiavo neteisingai.

Kaip minėta, pareiškėjas su draudiko apskaičiuota suma nesutiko ir kreipėsi į turto vertintoją. Tačiau byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad pareiškėjas prieš tai būtų pateikęs draudikui pretenziją dėl galimai neteisingai nustatyto nuostolių dydžio. Todėl negalima teigti, kad pareiškėjas tinkamai bendradarbiavo su draudiku. Kita vertus, vertinant aplinkybę, kad draudikas, gavęs Vertinimo ataskaitą, pakartotinai perskaičiavo pareiškėjo patirtus nuostolius, darytina išvada, kad pirmojoje sąmatoje nurodyta suma nebuvo pakankama, siekiant atkurti pareiškėjo transporto priemonę į iki eismo įvykio buvusią būklę, ir būtent Vertinimo ataskaita turėjo esminės įtakos, kad nuostoliai būtų perskaičiuoti. Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, remiantis protingumo, teisingumo bei sąžiningumo principais ir siekiant užtikrinti šalių teisių bei teisėtų interesų pusiausvyrą, darytina išvada, kad draudikas pagrįstai nutarė pareiškėjui atlyginti pusę (110 Eur) pareiškėjo patirtų turto vertintojo samdymo išlaidų.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.